

El llenguatge viatja en dos sentits

Gary Snyder

Versió catalana i epíleg

Miquel Llull

Bibliotecari del Golea

Morris Graves, *Bird Singing in the Moonlight*

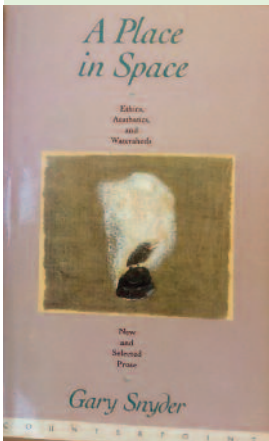

LA BIBLIOTECA DEL GOLEA

Capdepera

2019

El llenguatge viatja en dos sentits

El llenguatge, a Occident, ha estat descrit popularment com allò amb què els éssers humans ordenen el «caos del món». Des d'aquest punt de vista, la intel·ligència humana floreix a través de la suposadament singular facultat del llenguatge, i amb ella imposa una xarxa de categories en un univers desordenat. Es pensa que com més objectiva i racional és la llengua, serà més acurat aquest exercici de donar ordre al món. Hi ha qui considera el llenguatge com unes matemàtiques fallides, i s'ha jugat amb la idea que les matemàtiques poden suplantar el llenguatge. Aquesta idea encara dona color al pensament comú de molts racionalistes i potser d'alguns matemàtics i científics.

Però el món —ordenat d'acord a una norma pròpia i inescrutable (una mena de caos, de fet)— és tan vast i complex, tant a micro com a macro escala, que constantment es manté imprevisible. Vegi's el clima, com a exemple conegut. I fixem-nos en la ment que reflexiona sobre aquests pensaments: malgrat anys d'identitat, continuam essent imprevisibles fins i tot per a nosaltres mateixos. Sovint no sabríem endevinar quin serà el nostre proper pensament. Però això no vol dir que visquem en una confusió sense esperança; només vol dir que vivim en un regne en el qual molts de patrons ens romanen misteriosos o inaccessibles.

Encara que podem afirmar que el món natural (que inclou les llengües humanes) és correcte, ben format, coherent i modelat *d'acord amb els seus propis mecanismes*, cada una de les, més o menys, quatre mil llengües del món modela la realitat a la seva manera, amb patrons i sintaxis que no foren inventats per ningú. Les llengües no són creacions intel·lectuals d'arcaics mestres d'escola, sinó un sistema natural salvatge, la complexitat del qual escapa dels esforços descriptius de la ment racional.

«Salvatge» al·ludeix a un procés d'autoorganització que genera sistemes i organismes, tots ells supeditats a més grans sistemes que també són salvatges —dels quals també són components—, com l'ecosistema principal o el cicle de l'aigua a la biosfera. Es pot dir que l'estat salvatge és la naturalesa essencial de la naturalesa. Com es reflecteix en la consciència, es pot veure com una mena de coneixement obert, ple d'imaginació, però també com a font d'una espavilada i intel·ligent supervivència. Els treballs de la ment humana en la seva versió més rica reflecteixen aquest caràcter

salvatge. Per tant, el llenguatge no imposa ordre en un univers caòtic, sinó que reflecteix el seu propi estat salvatge.

Fent això viatja en dos sentits: ens permet obrir una petita finestra a un món amb existència independent, però també dona forma —a través del seu vocabulari i estructures— a com veiem aquest món. Pot ser argumentat que la llengua fa la nostra mirada de la realitat restringida, estreta, limitada i possiblement errònia. «El menú no és el menjar». Però en lloc de menystenir el llenguatge des d'una posició espiritual, parlant vagament de veritats indicibles, hem de tornar de nou *cap al* llenguatge. La manera de veure *amb* el llenguatge, de ser lliures amb ell i trobar-lo com a vehicle d'introspecció, és conèixer tant la ment com la llengua molt bé i jugar amb les seves múltiples possibilitats sense cap lligam especial. Fent això, el llenguatge dona sorpreses i perspectives que ens xoquen i que ens poden tornar cap a una experiència directa i sense mediació.

El llenguatge natural, amb les seves gramàtiques i vocabularis autogenerats, estructurats al llarg d'una confusa història social, s'expressa en la llengua vernacle. En l'ús diari hi ha molts costums i figures retòriques sorprenents, clares i específiques, que (tradicionalment) apareixen en endevinalles, refranys, contes i similars, i avui dia en acudits, gloses, el vertigen i la fluïdesa dels argots, i una experimentació permanent amb les expressions lúdiques. Els nins al pati canten rimes i gaudeixen jugant amb la llengua. Potser alguns neixen amb un talent natural per a la llengua, com n'hi ha d'altres que ho fan amb una predisposició cap a la música o les matemàtiques. I alguns genis naturals van més enllà de ser cantants de carrer, mitògrafs i narradors per a esdevenir compromesos poetes i escriptors d'una Amèrica multicultural.

El món és en un canvi constant i totalment ajuntat i barrejat. La mateixa creativitat consisteix a observar amb renovada frescor el que ja és aquí i llegir els seus suggeriments i averanys. (*Traditional Chinese Poetry and Poetics: Omen of the World* d'Stephen Owen parla d'aquesta qualitat.) Hi ha poemes, novel·les i quadres que avancen a través de la història, redefinint perennement el nostre lloc en el cosmos que fou iniciat per aquestes visions. Però la creativitat no és un acte únic, singular, diví, de «fer qualque cosa». Neix d'estar profundament immers en allò que *és* —i després entreveu connexions, tensions, ressonàncies, ombres, canvis, recomptes. El que apareix és «nou». Però aquesta manera de pensar en la llengua és molt lluny de les idees habituals de l'educació.

Les pautes d'«ús correcte de la llengua» estaven basades fins fa poc en la parla de la gent amb poder i posició, el llenguatge dels quals era el de les grans capitals (Londres o Washington), i aquests pautes estaven lligades al reconeixement d'avantatges socials i econòmics que augmentava el seu ús. Un altre criteri correspon a un model d'escriptura formal d'esforçada claredat i organització i que és percebuda amb raó com un element essencial

en el conjunt d'eines d'una persona que espera triomfar en el món modern. Aquest model d'escriptura és intrínsecament avorrit, però té la utilitat d'un tractor que avança recte i constant, amunt, per una filera i baixa per una altra. Com un tractor, s'espera que doni un rendiment: assajos i dissertacions erudites, propostes de subvenció, acusacions i rèpliques en disputes legals, informes, escenaris de futur, plans estratègics.

Però *una escriptura vertaderament excel·lent* arriba als que han après, dominat i superat els bons usos i les bones pràctiques de l'escriptura convencional, i després retornen al gaudi i el joc no compromès del llenguatge natural. La bona escriptura ordinària és com un hort que produeix exactament el que vols, gràcies a l'esforç de cultivar i de fer net de males herbes. El que reculls és el que plantes, com una filera de mongetes. Però una escriptura *realment* bona es troba tant dins com fora de la tanca de l'hort. Hi pot haver un parell de mongetes, però també cascalls, veges, assutzenes, *ceanothus*,¹ i alguns joncs i vespes per allà. És més diversa, més interessant i més imprevisible, i es compromet amb una forma d'intel·ligència més ampla i més profunda. La seva connexió amb el caràcter salvatge del llenguatge i la imaginació ajuda a donar-li poder.

Això era el que volia dir Thoreau amb el terme «gramàtica morena» (a l'assaig «Caminar») d'«aquesta immensa, salvatge, udolant mare nostra, la natura, estesa pertot arreu amb tanta bellesa i tant d'afecte cap als seus fills com el lleopard; i no obstant, això que prest som deslletats del seu pit per anar a la societat... Els espanyols tenen un bon terme per a expressar aquesta saviesa salvatge i obscura, *gramática parda*, gramàtica morena, una mena de seny derivat del mateix lleopard al qual m'he referit.» La gramàtica, no només de la llengua, sinó de la cultura i la civilització, ve d'aquesta immensa mare nostra, la natura. «Salvatge, udoladora» és una altra manera de descriure una «graciosa ballarina» i un «bon escriptor». (Un lingüista amic una vegada va comentar que «la llengua és com una mare natura de la sensació: el seu ordre és tan poderós que hi ha espai per ser el 99 per cent salvatge».)

Podem i hem d'ensenyar als nostres joves a dominar els criteris de l'escriptura convencional, que s'espera que coneguin en preparació per a les necessitats de les economies multinacionals i de la sobrecàrrega d'informació. Necessitaran aquestes habilitats no només per a moure's en el nostre món post-industrial i precol·lapsat, sinó també per a criticar-lo i transformar-lo. Aquests joves aprenents amb un talent escriptor encantador i ingenu poden sofrir l'efecte destructiu d'aquesta disciplina, que els farà dubtar del seu propi sentit i esperit. Necessiten saber que les seves visions personals sobreviuran. Poden respirar a fons i botar dins les formalitats

¹ Te de New Jersey o Liris de Califòrnia.

i normes vigents, aprendre el joc, i encara tornar a la casa de la llengua del cor i de l'argot. Contínuament hem de recordar a la gent que el llenguatge i els seus poders són més grans que el territori considerat d'«ús adequat» a qualsevol època i lloc, i que sempre han existit genis de la llengua que han creat sense una educació formal. Homer era un cantant-narrador, no un escriptor.

La visió més comuna que es té del llenguatge és:

1. El llenguatge és únicament humà i sobretot cultural.
2. El llenguatge estructura i desenvolupa la intel·ligència.
3. El món és caòtic, però el llenguatge l'organitza i civilitza.
4. Com més cultivada sigui una llengua —més educada, precisa i clara— millor dominarà el món rebel de la natura i el sentiment.
5. La bona escriptura és llenguatge civilitzat.

Però es pot donar la volta a tot això per dir:

1. El llenguatge és bàsicament biològic; es converteix en semicultural a mesura que s'aprèn i es practica.
2. El llenguatge es configura i desenvolupa per tota mena d'interaccions amb el món, incloent-hi la comunicació humana, tant la lingüística com la no lingüística; per tant, el llenguatge juga un paper important, però no l'únic, en el refinament del pensament.
3. El món (i la ment) està ordenat segons la seva pròpia manera, i l'ordre lingüístic reflecteix i condensa aquest ordre.
4. Com més es permet al món presentar-nos i instruir-nos (sense la interferència de l'ego i de l'opinió), més bé reconeixem el nostre lloc en l'interrelacionat món de la naturalesa.
5. La bona escriptura és llenguatge «salvatge».

Dogen, el filòsof budista zen del segle dotze, ho va expressar així: «Proposar la teva pròpia experiència sobre el món dels fenòmens és una il·lusió. Quan el món dels fenòmens es mostra i s'experimenta és il·luminació». Veure un ull de bou en una mata, anomenar-lo «ull de bou», i continuar caminant, és —sentint-te importat— no haver vist res. Veure un ocell, aturar-te, observar, sentir, oblidar-te de tu mateix per un moment, estar entre la penombra de la mata, potser llavors sentir «ull de bou», això és haver-te unit en un moment més gran amb el món.

Així mateix, quan estam en l'acte de l'escriptura lúdica, l'ull de la ment vagareja, veient visions i escenes, revivint esdeveniments, escoltant i somiant al mateix temps. La ment pot estar revivint un moment passat en aquest mateix instant, així que és difícil dir si està en el passat o en algun

altre present. Mentalment ens movem com en un gran territori, i retornem d'ell amb un parell d'ossos, nous o confits que conservem com a llenguatge. Escrivim a ritmes molt escoltats però distants, fora d'una fructífera obscuritat, fora d'un moment sense judici ni objecte. El llenguatge és una part del nostre cos i està teixit amb el veure, sentir, tocar i somiar de tota la ment, tant com localitzat en un «centre de llenguatge». Ple dels sentits, com

Bella Sabrina

Escolta allà on t'asseus

Sota l'ona llissa, fresca i transparent,

En les trenes cargolades de lliris teixits

La cua deslligada del teu cabell ambre i amollat;

Escolta per consideració de l'honor de l'estimat,

Deessa del llac de plata,

Escolta i salva!

MILTON, «Song for Sabrina», *Comus* (1634).

Freda claredat, deessa fluïda, ones i flors argentades.

Les emprentes tot just visibles del món són de fiar. No necessitam organitzar això anomenat caos. Disciplina i llibertat no són oposades. Ens fem lliures amb la pràctica que ens permet dominar la necessitat i ens fem disciplinats per la nostra lliure elecció d'assumir aquest domini. Anam més enllà de ser l'«amo» d'una situació per a convertir-nos en amic de la «necessitat», i així —com hauria dit Camus— ni víctima ni botxí. Només una persona jugant en l'esfera del món.

Language Goes Two Ways

Language, in the Occident, has been popularly described as that by which humans bring order to the “chaos of the world.” In this view, human intelligence flowers through the supposedly unique faculty of language, and imposes a net of categories on an untidy universe. The more objective and rational the language, it was thought, the more accurate this undertaking would be. Thus language was considered — by some — to be a flawed mathematics, and the idea has been flirted with that mathematics might even supplant language. This view still survives in the commonplace thinking of many engineer types and possibly some mathematicians and scientists.

The world — ordered according to its own mode — (indeed a sort of chaos) appears to be so complex and vast in scale that it remains forever unpredictable. The weather for hoary example. Then take human mind: in spite of years of personal identity, we remain unpredictable to our own selves: often we cannot even guess what our very next thought will be. But that clearly does not mean we are living in hopeless disorder, only in a realm in which many patterns remain mysterious or inaccessible to us. We can certainly say that the natural world (which includes human languages) is mannerly, shapely, coherent, and patterned according to its own devices. The four thousand or so languages of the world model reality each in their own way (following Whorfian theories of the deep effects of each language on world-view) — with patterns and syntaxes that were not invented or created by anyone — organically evolved wild systems whose complexity eludes the descriptive attempts of the rational mind.

“Wild” alludes to a process of self-organization that generates systems and organisms, all of which are within the constraints of— and constitute components of— larger systems which again are wild, such as major ecosystems, or the water-cycle in the biosphere. Wildness can be said to be the essential nature of nature. As reflected in consciousness it can be seen as a kind of open awareness — full of imagination but also the source of alert survival intelligence. The workings of the human mind at its very best reflect this essential wildness. I have gone into this in more detail in the essays in my book *The Practice of the Wild*.

Language goes two ways: it enables us to have a small window onto an independently existing world, but it also shapes — via its very structures and vocabularies — how we see that world. It may be argued that what language does to our seeing of reality is restrictive, narrowing, limiting, and possibly misleading. This is so. “The menu is not the meal.” But rather than dismiss language and to vaguely speak of Unsayable Truths, we must turn right back into language. The way to see with language, to be free with it and to find it a vehicle of self-transcending insight, is to know mind and language both extremely well, and to play with their many possibilities without any special attachment. In doing this, a language yields up surprises and angles that amaze

us. Creativity is not something from outside that a poet brings to language, but is a function of a double sort of reading — a hidden or unnoticed pattern in the world is brought forth from depths of language.

Natural Language: the vernacular has many striking, clear, specific usages and figures of speech that come through (traditionally) in riddles, proverbs, stories and such — and nowadays in jokes, raps, wildly fluid slang and constant experiment with playful expressions — the dozens, the snaps. Children on the playground chant rhymes, and enjoy fooling with language. Maybe some people are born with a talent for language, just as some people are born with a talent for math or music. Some natural geniuses go beyond being street singers, mythographers, and raconteurs to become fully engaged poets and writers of multicultural America.

Creativity is a matter of seeing afresh what is already there and reading its implications and omens. There are poems, novels, and paintings that roll onward through history, perennially re-defining our places in the cosmos, that were initiated by such seeing. But creativity is not a unique, singular, god-like act of “making something.” It is born of being deeply immersed in what is — and then seeing the overlooked connections, tensions, resonances, shadows, reversals, retellings. What comes forth is “new.”

“Good language usage” was an idea that used to be based on the perceived utility of the speech of people of power and position — whose standard language was that of the capital — London or Washington — and the social and economic advantages that accrue to its use. Garden-variety ideas of Good Writing are drawn from models in literature and high artistic culture. A third category involves a technical sort of writing that is mainly concerned with clarity and organization and is rightly perceived as an essential element in the toolkit of a person hoping for success in the modern world. This last sort of writing is intrinsically boring, but it has the usefulness of a tractor which will go straight and steady up one row and down another. Like a tractor, it is expected to produce a yield: scholarly essays and dissertations, grant proposals, charges or counter-charges, final reports, long-range scenarios, strategic plans.

Really Good Writing comes to those who have learned, mastered and passed through conventional good usage, good writing, and then loop back to the enjoyment and unencumbered playfulness of Natural Language. Good Writing is like a garden that is producing exactly what you want, by virtue of lots of weeding and cultivating. What you get is what you plant, like a row of beans. *Really* good writing is both inside and outside the garden fence. It can be a few beans, but also some wild poppies, vetches, mariposa lilies, ceanothus, and some juncoes and yellowjackets thrown in. It is more diverse, more interesting, more unpredictable, and engages with a much broader, deeper kind of intelligence. Its connection to the wildness of language and imagination is what helps give it power.

This is what Thoreau meant by the term “Tawny Grammar” — as he wrote (in the essay “Walking”) of “this vast, savage, howling mother of ours, Nature, lying all around, with such beauty, and such affection for her children, as the leopard; and yet we are so early weaned from her breast to society” . . . “The Spaniards have a good term to express this wild and dusky knowledge, *Gramatica par da*, tawny grammar, a

kind of mother-wit derived from that same leopard to which I have referred.” The grammar of not only language, but that of culture and civilization itself, comes from this vast mother of ours, Nature. “Savage and howling” is another way of saying “graceful dancer” and “fine writer.” (Another linguist friend once commented “Language is like a Mother Nature of feeling, it’s so powerfully ordered there’s room to be 99% wild.”)

We can and must teach our young people the expected standard writing procedures, as part of preparation for the demands of the information economy. Those young learners with charming naive writing talents may suffer from the destructive effect of this discipline, because they will be brought to doubt their own ear and wit. They need to be told that their deeply rooted personal language and heart and imagination will survive. They can take a deep breath and leap into formalities and rules, learn the game, and still come “home again.” If they don’t, they weren’t meant to. We must continually remind people that language and its powers are far vaster than the territory deemed “proper usage” at any given time and place, and that there have always been geniuses of language who wrote without formal education.

When we are in the act of playful writing, the mind’s eye is roaming, seeing sights and scenes, re-living events, hearing and dreaming at the same time. The mind may be re-living a past moment entirely in that moment, so that it is hard to say if the mind is in the past or in some other present. We move mentally as in a great landscape, and return from it with a few bones, nuts, or drupes, which we keep as language. Words are a part of our mind, and woven into the seeing, feeling, touching, and dreaming of the whole mind as much as in some specific “language-center.” Full of the senses, as —

Sabrina fair
 Listen where thou art sitting,
 Under the glassy, cool, translucent wave,
 In twisted braids of lilies knitting
 The loose train of thy amber-dropping hair;
 Listen for dear honor’s sake,
 Goddess of the silver lake,
 Listen and save.
 (a song in Milton’s *Comus*).

Chill clarity, fluid goddess, silvery waves and silvery flowers.

The barely visible traces of the world are to be trusted. We do not need to organize so-called chaos. Discipline and freedom are not opposed to each other. We are made free by the training that enables us to master necessity, and we are made disciplined by our free choice to undertake mastery. We go beyond being a “master” of a situation by becoming a friend of “necessity” and thus — as Camus would have put it — neither victim nor executioner. Just a person playing in the field of the world.

A vegades entendre és llibertat

Gary Snyder

Un dels meus projectes que han fet ull incloïa la versió catalana d'aquest text de Gary Snyder (San Francisco, 1930), que el lector acaba de llegir.

Fa molts anys que coneixia l'autor com un dels membres destacats dels poetes de la Generació Beat i també com a artífex de l'orientalisme d'alguns dels seus poemes i, a més, perquè fou ell qui va suggerir a Jack Kerouac que anàs a fer feina de guardabosc a les muntanyes, la qual cosa va donar com a fruit, entre d'altres, la novel·la *The Dharma Bums* (*Els pòtols místics*, en la versió catalana de Manuel de Pedrolo, Proa, 1967), en la qual Snyder és el personatge Japhy Ryder. Amb aquesta novel·la ens assabentàrem que fou Snyder qui va ajudar a omplir d'espiritualitat tot aquell moviment *beat* i li va donar una de les seves senyes d'identitat que, juntament amb el qualificatiu de «vertadera literatura proletària», segons paraules del mateix Snyder, el convertiren en un dels moviments més potents del segle XX.

Snyder, però, no és un poeta qualsevol; és, a més, un assagista contumaç que ha tractat de conjuminar la vida «moderna» amb el respecte a la naturalesa i s'ha convertit en un dels propagadors més lúcids de la bioètica, amb una defensa aferrissada de les cultures orientals i de les «minoritàries», com la dels indígenes americans, i també de la terra en el seu conjunt.

Evidentment, jo no puc fer aquí un balanç, ni tan sols aproximat, del que és i representa Gary Snyder perquè, segur, trobareu, si la cercau, la bibliografia adequada per a copsar la importància d'aquest autor en algunes de les facetes culturals i vitals en les quals ha estat ficat.

En tot cas, existeix un únic llibre –diria jo– en català que, amb el meravellós títol de *Les muntanyes són la teva ment* (Tushita Edicions, 2013), ens ofereix una petita antologia dels seus poemes i també dos dels seus assajos.

Al llarg dels anys vuitanta vaig versionar en català alguns dels poemes que més m'havien impactat de la Generació Beat, però no n'hi havia cap de Gary Snyder, i sí d'Allen Ginsberg, Gregory Corso i Lawrence Ferlinghetti, que podeu llegir en paper (1984) o al bloc *El Naufragi del Golea*. Potser perquè en aquella època tal vegada no estava preparat per a l'espiritualitat que

fluïa de la seva escriptura, encara que si n'hagués estat capaç, m'hauria fet un gran servei per a donar sentit a la desesperança que va començar a envoltar-nos en aquells temps ja llunyans.

Semblava que Snyder anava per un altre camí que jo no sabia seguir i, a més, era més difícil trobar els seus llibres, tant en versió original com en traduccions, cosa que no passava amb els autors que he esmentat abans.

Així que Snyder es va fondre dins la meva memòria.

Fins que, no sé molt bé per què, ja començant aquest segle, va caure entre les meves mans una recopilació d'assajos titulada *A Place in Space, Counterpoint*, 1995, i és en aquest volum que hi apareix l'assaig que precedeix aquest text: «Language Goes Two Ways», que jo he titulat «El llenguatge viatja en dos sentits».

No cal dir que tots sabem de la importància del llenguatge en la comunicació humana, i que en el fons és un acte producte de la nostra llibertat, però després de la lectura del text de Snyder encara quedam més tocats per tot allò que fa referència a les llengües humanes. L'autor no tan sols és un gran defensor de la naturalesa, sinó també de la diversitat cultural del planeta i, com es veu, és completament conscient dels tresors – potser no del tot tangibles – que hi ha darrera de cada llengua i, també, dels seus parlants.

Sobta, per tant, aquest contrast entre la saviesa de Snyder i la realitat quotidiana que vivim els parlants de les llengües minoritzades, en aquest cas concret els catalans, en què hem de contemplar com l'objectiu final de l'Estat que suposadament ens representa i també de moltíssims dels que s'autoanomenen conciutadans nostres, no és altre que acabar precisament amb un dels valors més preuats per tots aquells que viuen la diversitat com un regal dels déus i no com un problema que s'ha d'eradicar al preu que sigui.

La guerra oberta declarada per l'Estat contra la llengua catalana, amb l'anuència de moltíssims dels seus ciutadans, s'ha de contextualitzar dins la guerra oberta que l'home ha declarat contra la naturalesa. Així de clar i així de senzill.

Això, evidentment, és ja una qüestió planetària, encara que, no cal dir-ho, l'opressió i la guerra contra cada cultura a vegades té les seves pròpies característiques locals. En el nostre cas concret tota aquesta qüestió nacionalista radical, colonial i supremacista, queda perfectament explicada a *El nacionalismo lingüístico: una ideología destructiva*, Península, 2008, del catedràtic de lingüística de la Universitat Autònoma de Madrid, Juan Carlos Moreno Cabrera. Només a tall d'exemple, diu: «... el nacionalismo disimulado de la nación dominante suele ser mucho más intransigente, antidemocrático y particularista que los nacionalismos

dominados, dado que la etnia dominante dispone de los mecanismos políticos, económicos, administrativos y militares adecuados para aplastar por la fuerza cualquier intento importante de autoafirmación de los grupos o naciones minoritarios o no dominantes». I també afegeix, entre molts altres arguments: «Colonialismo lingüístico y bilingüismo sustitutivo: Ninguna comunidad abandona su lengua si no es forzada de una forma u otra a hacerlo. Sin embargo ese abandono no puede ser instantáneo, sino que ha de ir precedido de una etapa en la que esa comunidad aprende la lengua del colonizador, con lo que se obtiene una situación bilingüe (o plurilingüe). Ahora bien, ese bilingüismo es de tipo sustitutivo y no aditivo. El bilingüismo aditivo consiste en la agregación del nuevo idioma a la lengua o lenguas de la comunidad, sin que esto suponga que esas lenguas vean disminuidos sus ámbitos de uso por la nueva que se aprende. Por el contrario, el bilingüismo sustitutivo surge de la intención de que esa nueva lengua que se aprende vaya sustituyendo a la lengua o lenguas de la comunidad indígena cada vez en más ámbitos hasta que, al final, las lenguas de la comunidad quedan en un segundo o tercer plano, hasta ver reducido al mínimo el número de situaciones en que se utilizan; con ello se consigue que cada vez sean menos útiles y acaben siendo abandonadas por las generaciones sucesivas».

Així les coses, ens trobam immersos en una guerra planetària contra la mateixa essència de la naturalesa, tant en la seva vessant biològica com cultural, de la qual el nacionalisme lingüístic espanyol només n'és una de les manifestacions més intransigents i inhumanes. Les lectures d'un autor com Gary Snyder ens ajuden a comprendre l'estat actual de la qüestió i ens fan ésser més conscients que mai de l'opressió lingüística i cultural, i també la social i la política, que hem hagut de suportar al llarg de tota la nostra vida i, per tant, a partir d'aquesta consciència i comprensió, es comença a dibuixar un horitzó de llibertat.

I, a més, si hem de fer cas a Snyder, no podem caure en la resignació, sinó que cal actuar localment dins aquest món cada cop més globalitzat, perquè la recuperació de l'equilibri emocional sempre comença per les petites coses. És per això que una cosa tan senzilla com parlar català és embarcar-se en el corrent aeri que puja cap a les muntanyes de la ment i es converteix en un acte simultani de conservació i de revolució.

Gràcies, Gary Snyder.

Miquel Llull

Bibliotecari del Golea, juny 2019

Gary Snyder i Allen Ginsberg

NOTA SOBRE LA VERSIÓ

No cal dir que, com sempre, les meves versions són provisionals i que, moltes vegades, més que en el coneixement, es basen en el voluntarisme i també, per què no dir-ho, en l'admiració.

Quant al fragment de Milton procedent de *Comus*, no he sabut trobar cap versió catalana, com si existeix la versió de *Paradise Lost, Els paradís perdut*, de Josep M. Boix i Selva, publicada per Alpha el 1953 [reeditada en versió bilingüe i actualitzada per l'editorial Adesiara el 2014], i, per tant, m'he hagut d'atrevir a proposar-ne una.

